

Sygn. akt VU 383/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Marzena Foltyn-Banaszczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku W. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania W. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 13 marca 2015 r. sygn. (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy W. K. prawo do emerytury od dnia (...) 2015 roku;
2. żądanie wnioskodawcy W. K. o wypłatę odsetek przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu.

Sygn. akt VU 383/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 marca 2015 roku w sprawie (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił W. K. prawa do emerytury, podnosząc w uzasadnieniu decyzji z uwagi na brak wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy zaliczył do stażu pracy wnioskodawcy okres zatrudnienia w łącznym rozmiarze 14 lat, 10 miesięcy, 20 dni. Nie zaliczył okresu pobierania zasiłków chorobowych.

W odwołaniu wniesionym od powyższej decyzji w dniu 13 kwietnia 2015 roku W. K. wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury wraz z odsetkami ustawowymi. Wnioskodawca kwestionował brak zaliczenia przez organ rentowy do okresu stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Wytwórni (...) jako kontrolera jakości oraz zarzucił organowi rentowemu, iż bezzasadnie wyłączył ze stażu pracy w szczególnych warunkach okresy pobierania zasiłku chorobowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o oddalenie odwołania.

Na rozprawie strony podtrzymały stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca W. K., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 16 lutego 2015 roku wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akt emerytalnych)

Wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się okresem ubezpieczenia w wymiarze 23 lata, 9 miesięcy i 21 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 4 miesiące, 3 dni okresów nieskładkowych, tj. łącznie **25 lat, 1 miesiąc i 24 dni, w tym staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 20 dni.**

Do stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy zaliczył okres zatrudnienia w warunkach szczególnych w okresie:

- od dnia 4 września 1975 roku do dnia 11 października 1987 roku w Wytwórni (...) w R. na stanowisku spawacza;
- od dnia 14 września 1993 roku do dnia 28 lutego 1997 roku we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) we W. na stanowisku spawacza w **z wyłączeniem okresu pobierania zasiłku chorobowego w wymiarze łącznym 8 miesięcy i 17 dni.**

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy okresu zatrudnienia jako pracy w warunkach szczególnych od dnia 12 października 1987 roku do dnia 30 września 1992 roku na stanowisku kontrolera jakości w Wytwórni (...) w R., podając iż zostały zaliczone okresy wskazane w świadectwie pracy w warunkach szczególnych wystawione przez (...) z dnia 27 sierpnia 1993 roku.

(dowód: decyzja- k.25 akt emerytalnych; odpowiedź na odwołanie k. 7-8; zaświadczenie – zestawienie okresów zasiłkowych k. 34 akt emerytalnych).

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało zatem rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem.

Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat.

Stało się tak dlatego, że organ rentowy odliczył skarżącemu od uznanego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, a przypadającego w okresie zatrudnienia od dnia 14 września 1993 roku do dnia 28 lutego 1997 roku we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) we W., gdzie wnioskodawca wykonywał prace na stanowisku spawacza, tj. pracę wymienioną w wykazie A dział XIV poz. 12 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów (prace przy spawaniu), okresy w których przebywał on na zwolnieniach lekarskich i pobierał zasiłki chorobowe w łącznym wymiarze 8 miesięcy i 17 dni.

Stanowisko organu rentowego jest błędne.

Podstawą prawną przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury pod warunkiem spełnienia przesłanek do jej nabycia, za wyjątkiem wieku emerytalnego, w dniu 1 stycznia 1999 roku. Oznacza to, że do obliczenia stażu pracy w warunkach szczególnych stosuje się przepisy obowiązujące w dacie 1 stycznia 1999 roku, co wprost wynika z treści art. 184 ustęp 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl bowiem tego przepisu ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura, jeżeli **w dniu 1 stycznia 1999 roku** osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze **wymaganym w przepisach dotychczasowych** do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn. O tym jakie okresy pracy zalicza się do pracy w szczególnych warunkach stanowi art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Brzmienie tego przepisu zmieniło się w dniu 1 lipca 2004r. Wówczas do art. 32 ustawy został dodany ustęp 1a, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się:

- okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
- okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego.

Zmiana brzmienia art. 32 ustawy z dnia 1 lipca 2004 roku nie dotyczy jednak sposobu obliczania stażu pracy osób ubiegających się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy.

W stosunku bowiem do tych osób staż pracy w szczególnych warunkach ustala się na dzień 1 stycznia 1999 roku według przepisów dotychczasowych, a zatem w ich brzmieniu w dniu 1 stycznia 1999 roku. W tej dacie art. 32 ustawy nie zawierał zapisu o nie uwzględnianiu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z tych względów okresy niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego przypadające w trakcie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub charakterze, podlegają zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonym ubiegającym się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy także, gdy przypadają one **po dniu 14 listopada 1991 roku**.

Przepis art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych został do tej ustawy dodany od dnia 1 lipca 2004 roku. Ustawodawca, wprowadzając zmiany pojęcia "zatrudnienia w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze", nie uchwalił jednakże przepisów międzyczasowych, w związku z czym zakres stosowania art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych był przedmiotem skargi konstytucyjnej opartej na zarzucie jego niezgodności z art. 2 i 32 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10 lipca 2008 roku, w sprawie K 33/06 (OTK-A 2008 Nr 6, poz. 106), uznawszy za właściwą dla oceny konstytucyjności omawianego przepisu chwilę powstania prawa podmiotowego, w tym wypadku prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, oddalił zarzut, że zmiana warunków emerytalnych prowadzi do naruszenia praw nabytych. Stwierdził, że oceniana zmiana może mieć zastosowanie wyłącznie na przyszłość. Wypada też zauważyć, że kwestia zastosowania art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu okresów pracy w warunkach szczególnych wymaganych przez art. 184 tej ustawy była wielokrotnie przedmiotem oceny Sądu Najwyższego. Z jednoznacznego i ugruntowanego orzecznictwa w tym zakresie, które Sąd Okręgowy w pełni akceptuje, wynika, że co prawda przepis art. 32 ust. 1a ustawy obowiązuje od dnia 1 lipca 2004 roku i odnosi skutek również względem stanów prawnych i faktycznych istniejących przed dniem jego wejścia w życie, jednakże jak wielokrotnie wyjaśniał Sąd Najwyższy (między innymi w wyrokach z dnia 23 kwietnia 2010 roku, II UK 313/09, LEX nr 604217; z dnia 7 lutego 2006 roku, I UK 154/05, LEX nr 15405 oraz z dnia 13 lipca 2011 roku, I UK 12/11, LEX nr 989126 i powołanych tam orzeczeniach), osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 roku okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w tym m.in. 15 lat pracy w warunkach szczególnych) wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 roku. Zatem przy założeniu, zgodnie ze stanowiskiem wnioskodawcy, że uzyskał on wymagany na podstawie obowiązujących do dnia 1 stycznia 1999 roku, przepisów okres zatrudnienia w szczególnych warunkach przed wskazaną wyżej datą należy przyjąć, że przedmiotowy przepis nie znajduje zastosowania przy ustalaniu jej okresu pracy w warunkach szczególnych, co wyklucza możliwość odliczenia od tego okresu-okresu pobierania zasiłku chorobowego. Wzajemny stosunek art. 184 i 32 ust 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS był również wielokrotnie badany przez Sąd Najwyższy, który orzekł, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 roku okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach określonego w art. 184 ustawy wyklucza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a ustawy. Sąd Najwyższy uznał, że sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega właśnie na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Uwzględniając, że ochrona ekspektatywy może wynikać z jej istoty, lecz także zyskiwać wzmocnienie w prawie, Sąd Najwyższy stwierdził, że funkcję takiego wzmocnienia spełnił art. 184 ustawy wobec pozostających w toku stosunków nabywania prawa do emerytury z tytułu wykonywania zatrudnienia w warunkach szczególnych przed 1 stycznia 1999 roku.

W przepisie tym ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym; przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art. 184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 roku określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 roku. Pogląd ten – zdaniem Sądu Najwyższego - wzmocnia treść art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, odsyłająca w zakresie warunków emerytalnych do przepisów dotychczasowych (obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 roku.) (tak por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010r., II UK 313/09, OSNP 2011, nr 19-20 poz. 260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011r. , I UK 12/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012r. , I UK 367/11).

W świetle art. 184 ustawy okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy, przypadające po dniu 14 listopada 1991 roku, wlicza się zatem do okresu pracy w szczególnych warunkach.

W świetle powyższych rozważań brak było podstaw do nie uwzględnienia przy obliczaniu szczególnego stażu pracy przez organ rentowy okresów niewykonywania przez skarżącego pracy w okresie od dnia 14 września 1993 roku do dnia 28 lutego 1997 roku, za które otrzymał on wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, a przypadających w okresie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wymienionej w wykazie A dział XIV poz. 12 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów (prace przy spawaniu) we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) we W..

Podkreślić należy, że już samo zaliczenie przypadających po 14 listopada 1991 roku okresów niewykonywania pracy (8 miesięcy i 17 dni) do uwzględnionego już przez organ rentowy stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat 10 miesięcy i 20 dni, skutkuje tym że wnioskodawca spełnia przesłankę 15 – letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. Z tych względów Sąd oddalił jako bezprzedmiotowy i w okolicznościach faktycznych sprawy nie mający istotnego znaczenia wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o dopuszczenie dowodu z zeznań zgłoszonych świadków.

Biorąc pod uwagę, iż wnioskodawca spełnił jednocześnie pozostałe wymagane przepisami rozporządzenia warunki, to jest ukończył 60 lat, jego łączny okres zatrudnienia składkowy i nieskładkowy wyniósł ponad 25 lat, należy uznać, że wydana przez organ rentowy decyzja jest błędna, a żądanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury z dniem uzyskania przez wnioskodawcę wieku 60 lat, tj. z dniem (...) 2015 roku, gdyż z tym dniem została spełniona ostanía przesłanka, od której to prawo było uzależnione.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Natomiast nowe żądanie wnioskodawcy o wypłatę odsetek od zaległych świadczeń emerytalnych, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazał do rozpoznania organowi rentowemu.